

KMETSKI LIST

Številka 11

Ljubljana dne 15. marca 1939

Leto XXI

Za našo osnovno pravico

Z novim proračunom so se zvišale, oziroma se bodo zvišale razne postavke, ki morda ne bodo vse zadele kmeta neposredno, toliko bolj gotovo pa posredno. Saj je jasno, da je končni vir dohodkov tisti, ki je prvi vir kruha.

Ko se torej bliža čas, da bodo začele zeleneti naše trate in bo jela zemlja odpirati plodne grudi, nam rastejo s podvojeno naglico. Treba je tega in onega, treba izboljšati semena, treba je skrbeti za plačilo delovnih moči, za gnojila, za toliko in toliko raznih malenkosti, ki skupno zrastejo v težko, neznosno breme.

Prav v teh dneh čutimo kmeti ljudje potrebo po vzajemnosti, po strnitvi vseh tvornih sil, ki bi pomagale v slogi premagati težave in priboriti kmetu to, kar mu po naravi in pisani postavi gre.

Posebno važno je to za Slovenijo. Ta bori košček svoje nekdanje narodne posesti držimo in branimo tu

na mrtvi straži

kot garancijski zid za varnost skupne domovine. Naj se zaveda vsa Jugoslavija, da pomen Slovencev ni v njih številu, ampak v njihovi žilavi, neukrotljivi življenjski šli ter v fanatični veri v skupno jugoslovansko domovino. Dokler smo mi na skrajnem robu trdni in neomajni, ne morejo splošnosti škodovati notranja trenja, v katerih upamo, da se bodo iz sedanje motnjave izkristalizirala

v najčistejše soglasje bratskega sporazuma. Hkratu pa čutimo dolžnost in moramo zato opozoriti vse odgovorne kroge, naj ne precenjujejo naših moči. Kakor uvideven inženjer natanko preračuna in preskusi nosilnost mostu, tako mora tudi dober politik preračunati nosilnost te ali one pokrajine in njenega prebivalstva.

Na drugem mestu prinašamo na podlagi državnega proračuna povedano, kaj skupnosti dajemo. Natančno tudi navajamo odnos med našim številčnim procentom in med našim obremenitvenim procentom.

Mi Slovenci smo svojo državotvorno nalogo dvajset let zvesto vršili na gospodarskem in na idejnem polju.

Nočemo danes rekrimirati in ne gre nam za staro obračunavanje. Nismo maščevalni. Povedati pa moramo, da prazna vreča ne stoji pokonci.

Zato upamo, da bo nova vlada g. Cvetkovića pravilno razumela naš položaj in naš klic. Gospod ministrski predsednik je v enem zadnjih govorov krasno označil za slugo ver v skupni domovini, mi bi po svetem pismu k temu samo še dostavili: Bogu, kar je božjega — narodu, kar je njegovega.

Prva med pravicami naroda je — pravica do življenja. Slovenci imamo samo eno, čisto majhno, skromno in neznamno željo: Da bi nam bilo omogočeno popolno in neokrnjeno izkoriščanje te osnovne naravne pravice!

Slovaška tragedija

Vse Slovane, zlasti pa Slovence kot enega rajmanjših slovanskih narodov boli tragedija, ki se odigrava s tolikšno pretresljivostjo na ozemlju bratske Češkoslovaške. Človek strmi in lastnim očem ne more verjeti, ko čita na blaznost spominjajoča poročila o slovaških zmedah. Ali je res mogoče, da kak narod tako strašno zabrede in kliče tujca na pomoč proti lastnemu bratu? Nam se zdi to popolnoma izključeno. Kakor domala vsi slovanski narodi, je tudi slovaški narod mlad in torej sam po sebi še nepokvarjen. Oč primernem vodstvu — tako mislijo z nami vred vsi trezni opazovalci — ne bi Slovaki nikdar zašli na tako pot. Njihov zli duh so voditelji, ki pod krinko narodne svobode pehajo slovaški narod v nesrečo, ki utegne postati usodna za njegov obstoj, hkratu pa pomeni težak udarec za itak že bridko preizkušeno republiko.

Zli duh, ki je pripeljal Slovaško tako daleč, je Hlinkovo sovraštvo do Čehov. Hlinkove garde so ustvarile v mladi zvezni državi tak položaj, da je bila praška osrednja vlada prisiljena odstavit Tisovo avtonomno slovaško vlado in poseči vmes z drugimi odločnimi ukrepi za rešitev skupne domovine.

Značilno je, kar piše o razmerah na Slovaškem ugleden francoski katoliški list »La Croix«

(Križ), ki je poslal v Bratislavo svojega posebnega dopisnika. Ta med drugim poroča:

»Peščica mladih ljudi — visokošolcev in novinarjev, pristašev pokojnega patra Andreja Hlinke je zlorabila polom češkoslovaške države in na Slovaškem uvedla diktatorski režim. Dasi je ministrski predsednik dr. Tiso, je duša vlade novinar Sidor, mož, ki bi rad postal, ako že ni, diktator v pravem pomenu besede, utelešeni zli duh Slovaške. Danes so gospodar položaja na Slovaškem Hlinkove garde. Režim se samo zanje briga. Število Hlinkovih gard znaša že okrog 300.000, toda njih število še venomer narašča. Pa če je treba imeti dvamilijonski narod pod nadzorstvom 300.000 uniformiranih in oboroženih ljudi — in edino ta naloga jim pripada — se nam vsiljuje vprašanje, koliko je vredna zavednost tega naroda?!... Priča in očitavec sem bil zelo grdih prizorov. S Čehi so postopali enako surovo, kakor z Zidi. Na vseh koncih in krajih po Slovaškem so nastala koncentracijska taborišča in o njih pišejo naravnost s ponosom slovaški listi... V slovaškem postopanju ni opažati originalnosti, opiče posnemanje tujih vzorcev. In to je pretresljivo! Pa bodi kakor koli, eno je gotovo, ob bregovih Dunava je bila v enem dnevu osnovana novo totalitarna država... Pra-

ga pa, potem ko se je obnovila, ostaja zvesta parlamentarizmu in demokraciji!»

Kakor pravi češko uradno poročilo, se je praška vlada odločila za odstavev slovaške vlade šele na zahtevo samih Slovakov, ki niso več hoteli prenašati terorja in razkrojvalnega dela Hlinkovih gard pod pogubnim vodstvom profesorja Tuke, ki je bil pred časom že obsojen zaradi veleizdaje, in propagandnega šefa slovaške vlade Mcha. Mach in prof. Tuka sta zaprta, predsednik vlade msgr. dr. Tiso pa živi v nekem samostanu pod nadzorstvom oblasti.

Po odstavitvi Tisove vlade je Praga poverila vodstvo poslov dosedanjemu podpredsedniku Hlinkove stranke, Josipu Sivaku. Ker je pa ta odpotoval na kronanje novega papeža v Rim, ga nadomešča za ta čas minister Teplansky.

Kakšen duh je preveval Hlinkove garde, je najbolj razvidno iz okolnosti, da so ti ljudje v boju proti Čehom klicali tujce na pomoč. »Slovenski dom«, ki ve povedati, da so bili praški ukrepi »delno neutemeljeni«, hkratu namreč poroča, da so garde skušale zasesti razna uradna poslopja, da so vzklikale in demonstrirale proti češki vojski, pri tem pa navdušeno pozdravljale vsakega Nemca, ki so ga zagledale.

Kaj in koliko lahko pričakujejo od takega početja Slovaki sami, je razvidno iz poročila italijanskega zunanjega ministrstva, ki presoja dogodke takole:

»Slovaška vlada msgr. Tisa je zahtevala: 1. udeležbo slovaških uradnikov v vseh skupnih državnih resorih v izmeri 25%; 2. slovaško armado; 3. popolno enakopravnost v vseh skupnih državnih zadevah. Praška vlada odklanja načeloma slovaško armado, v drugih točkah pa je pripravljena do koncesij. Zahteva pa slovesne izjave slovaškega parlamenta, da se Slovaška v nobenem primeru ne loči od skupne države. V tem primeru je Praga pripravljena prispevati k pokritju slovaškega deficita.

Zdaj so pogajanja razbita in slovaška vlada od predsednika republike odstavljen. V Rimu so zelo v skrbeh glede posledic tega spora, ki spričo interesa, katerega imajo Nemčija, Poljska in Madžarska na položaju v CSR, ne bi mogel ostati brez zunanjih komplikacij.

Naj se razmere zasučejo kakor koli, bo po našem mnenju ostala resnica tale: Gorje narodom, ki nimajo v sebi toliko časti in ponosa, da bi znali sami vzdrževati red v lastni hiši in urejevati odnose s krvnimi brati. Gorje vsem, ki jim morajo tujci deliti pravico! Kako, le kako more kdo od tujca pričakovati umevanja in dobrote, če tega ne prisojajo niti lastnemu bratu.

Ne da bi se kakor koli hoteli vmešavati v notranje češkoslovaške spore, si pri tej priliki vendar ne moremo kaj, da ne bi naglasili svoje iskrene želje, naj bi čim prej prišlo v Češkoslovaški do takega sporazuma in notranjega pomirjenja, ki bo omogočil nadaljnji razvoj in utrditev s toliko žrtvami pridobljene in ohranjene mlade republike.

Kmetje, obrtniki in podeželski delavci! Zahtevajte v vsakem gostilniškem lokalu, kamor zahajate in dajte zažuljka, »Kmetški list«!

Agrarni interesi na veleposestvu verskega zaklada

Ze preko dve leti se bore agrarni interesi na veleposestvu verskega zaklada v Kostanjevici za svoje pravice. Ko so bili pravomočni odloki o utrditvi agrarnih interesentov razveljavljeni in je bila nekaterim odvzeta dodeljena zemlja, so se prizadeti kmetje pritožili naprej na bansko upravo in zoper njeno odločbo vložili tožbe na upravno sodišče v Celje. V Celju je bila do sedaj rešena samo ena tožba. Tožnik se je zoper razsodbo pritožil na Državni svet, odkoder še ni končne razsodbe.

Med tem je pa pozvala komisija za likvidacijo agrarne reforme v Ljubljani predsedstvo občine Kostanjevice, da naj v 14 dneh po prejemu poziva predloži komisiji seznam novih prsilcev za one parcele, ki so bile odvzete starim agrarnim interesentom, čeprav so se pritožili na upravno sodišče.

Zveza slovenskih agrarnih interesentov se je zaradi tega obrnila na agrarno-pravni odsek kr. banske uprave s posebno spomenico, v kateri je obrazložila potrebo, da se ustavi nova razdelitev odvzete zemlje starim agrarnim interesentom in da se ne ukrene ničesar do končne razsodbe upravnega sodišča oziroma državnega sveta.

Zveza slovenskih agrarnih interesentov je prejela od agrarnopravnega odseka kr. banske uprave naslednje pojasnilo na svojo spomenico:

>Kakor izhaja iz priloženega prepisa naloga komisije za likvidacijo agrarne reforme št. 1704/53 od 31. jan. 1939. danega občini Kostanjevica, ima

občina postopati v smislu zakona o likvidaciji agrarne reforme in ni govora, da bi smel župan na lastno roko razpolagati z agrarnimi zemljišči.

Po čl. 36. zakona o Drž. svetu in upravnih sodiščih praviloma tožba zoper upravne akte ne ovira njih izvršitev. Zadnji upravni akt je bil tuk. odlok III/6 No. 1250/1 z dne 10. oktobra 1938.

Agrarne oblasti so vendar čakale celih pet mesecev na končno veljavno razsodbo upravnega sodišča oziroma drž. sveta v tej zadevi in niso podvzele nobenega koraka glede agrarnega zemljišča Verskega zaklada v Kostanjevici.

Ker je pa treba na poziv g. ministra poljoprivrede likvidacijo agrarne reforme z vso silo pospešiti in ker je čas obdelave zemlje tu, se ne more več odlašati z likvidacijo in bo izdala komisija v najkrajšem času dodatni utrditveni odlok glede prostih parcel. Proti temu odloku bo seveda dopustna pritožba na kraljevsko bansko upravo in bi imela taka pritožba odločilno moč.

Opozarjamo vse tiste stare agrarne interese, ki jim je bila zemlja odvzeta in se bo ista po dodatnem utrditvenem odloku, ki ga bo v kratkem izdala komisija za likvidacijo agrarne reforme, dodelila novim agr. subjektom, da naj takoj po razglasitvi odloka vložijo pritožbe na kr. bansko upravo, agrarnopravni odsek.

Te pritožbe bodo imele odločilno moč in je upati, da bo med tem časom upravno sodišče oziroma državni svet rešil njihove tožbe.

Kaj dajemo in kaj imamo?

Jedro vse politike se vedno nahaja v gospodarskih vprašanjih. Tega se zavedamo vsi, zlasti pa se tudi širši krogi spominjajo te resnice vsako leto v času proračunske debate — v dneh, ko se oblikuje tehnika dajatev in prejemanja.

Slovencev nas je v državi okrog 1 milijon 200 tisoč. Ker znaša celotno prebivalstvo Jugoslavije okroglo 15 milijonov duš, pomenimo torej Slovenci ca 8 % celokupnega prebivalstva.

Ce pa pogledamo državni proračun, ki znaša skupaj 12.941 milijonov, se nam pokaže čisto novo sorazmerje.

Ako vzamemo v poštev celotno prebivalstvo, je vsak jugoslovanski državljan po proračunu obremenjen s letnimi 860 dinarji v korist državne blagajne, to se pravi: ako bi hoteli zbrati gornjo preračunjeno vsoto z enakimi prispevki vseh državljanov, bi moral plačati vsak 860 din.

Za ostalo državo to velja, Slovenija pa je pomembna, vendar za nas prav nič razveseljiva izjema. Mi namreč plačamo — oziroma bomo v

proračunskem letu 1939./40. plačali v državno blagajno toliko:

Neposredni davki	423 milijonov ali 14%
užitnina (trošarina)	151 milijonov ali 15%
pristojbine (takse)	164 milijonov ali 13%
carine	203 milijonov ali 20%
monopoli (samoprodaje)	266 milijonov ali 12%
državno gospodarstvo	850 milijonov ali 20%
razni dohodki	—

Skupaj din 2.057 milijonov ali 16%

To je torej nekako dvakratnik povprečnega prispevka, ki odpade v splošnem na vsakega jugoslovanskega državljana.

Od vsega tega pa, kar Slovenija daje, dobiva že dolgih dvajset let samo neznamen del nazaj.

Kam nas to pelje? Tu je jedro vprašanj, ki jih je treba rešiti! Brez gospodarske osnove, brez zdravih korenin v gospodarski enakopravnosti je vsaka politična svoboda prazna pena, igrača za otroke, ki v realni življenjski borbi ne pomeni nič!

Doma in drugod

Narodna skupščina

Proračunska razprava v narodni skupščini je bila v soboto končana. V ponedeljek in torek je bil v debati še finančni zakon. Oboje je narodna skupščina z večino glasov.

Dva govora sta povzročila precejšnjo pozornost, in sicer izjava poročevalca JRZ Frana Gabrovška, ki je ob koncu načelne debate rekel, odgovarjajoč opozicijskim govornikom, da ne uvideva nobene potrebe po novih volitvah in da bo sedanja narodna skupščina ne samo pripravila pot, temveč se tudi kar lotila reševanja hrvatskega vprašanja. Po njegovem mnenju niso za to potrebni nobeni posebni pogoji.

Opozicija je take pogoje v svojih govorih navedla, ki naj pripravijo potrebno razpoloženje za dosego sporazuma med Hrvati in Srbi.

Inozemsko in hrvatsko časopisje je tolmačilo Gabrovškov govor kot odklonitev hrvatskih in opozicijskih zahtev. V hrvatskem in sploh v vsem opozicijskem časopisju je naletel Gabrovškov govor na hud odpor in zavrnitev.

Ob priliki debate o proračunu notranjega ministrstva je govoril predsednik vlade in notranji minister g. Dragiša Cvetković. Javnost je pričakovala, da bo notranji minister podrobno obrazložil, kako si zamišlja in s kakimi ukrepi bo pripravil pot za rešitev

Hrvatskega vprašanja

Predsednik vlade in notranji minister je najprej napovedal v svojem govoru še večjo zborovalno in tiskovno svobodo ter spremembo političnih zakonov, brez katerih si ne more za-

mišljati reševanje hrvatskega vprašanja. Predsednik vlade je poudaril, da se mora ustvariti najprej ugodno ozračje in razpoloženje za sporazum ter dejal med drugim:

Deklaracija kr. vlade je jasno obrazložila novo orientacijo naše notranje politike: odločno in hitro začeti z reševanjem vsega onega, kar danes obsega pojem »hrvatsko vprašanje«. To je eno izredno važnih vprašanj in je treba z reševanjem začeti z največjo resnostjo in vso iskrenostjo. To pa je vprašanje, ki ga ni mogoče rešiti niti z enostranskim aktom, temveč samo s skupnimi pogajanja.

Pri proučevanju sedanjega položaja, v katerem je tudi to važno vprašanje, moremo — in mislim, da se s tem strinjajo tudi naši bratje Hrvati — predvsem ugotoviti, da je v prvi vrsti potrebno ustvariti boljše medsebojne odnose in večje zaupanje. Grobe napake so bile storjene zaradi napačnega pojmovanja tega vprašanja in te napake se morajo popraviti. Ta poprava se mora izvršiti čimprej. Ona mora zagotoviti, da se vzpostavi popolno prijateljsko ozračje, v katerem se bodo mogla pogajanja voditi mnogo lažje in z mnogo večjim upanjem na uspeh.

S tem prihajamo do samega jedra tega vprašanja. Bilo bi čisto odveč že zdaj tu objavljati, kakšne bodo meje tega bodočega, željenega sporazuma. Pokazale se bodo same od sebe, ko se bodo pogajanja začela med merodajnimi činitelji. So stvari, ki so izven vsake razprave, so pa tudi stvari, ki moreje biti predmet razpravljanja. Tu zdaj ni kraj, tudi čas še ni primeren, da bi razlagali vse podrobnosti. To bo storjeno v pravem času. Glavno je, da vam morem mirno reči — in jaz vas prosim, da to sprejmete z zaupanjem, vi kakor vsa država — da se kr. vlada hoče, ne da bi zoževala meje teh razgovorov, z vsemi silami prizadevati, da se rešijo vsa vprašanja, ki se dotikajo tega problema. Pojmi in interesi vsakega se morajo jasno opredeliti. Kadar je govor o sporazumu, tedaj na noben način ne more biti govora o diktiranju kake volje. Ta predpogoj morata pošteno in lejalno izpolniti obe pogodbenici.

Ce so gotovi kraji naše domovine brez svoje krivde in volje bili v preteklosti zemljepisno in kulturno ločeni, in so živeli svoje posebno narodno individualno življenje, pa se po 20 letih skupnega življenja še danes tako počutijo, tedaj je treba računati s temi dejstvi in zahtevati takšno rešitev, ki bo v okviru te države uresničila njihove težnje in omogočila normalno skupno življenje. Rešitev mora biti v vsakem primeru takšna, da Hrvatska dobi formalno in stvarno enakopravnost v mejah te državne skupnosti, ki je oni niti z enim svojim političnim aktom niso oporekali. Samo tako moremo okrepiti Jugoslavijo, njeno notranjo moč, preko tega pa tudi njeno odpornost in prestiž v mednarodnem življenju. Ce do takšnega pojmovanja in rezultatov po 20 letih našega skupnega življenja ne pride, bodo nosili moralno odgovornost pred narodom in zgodovino oni, ki s svojim ozkim in enostranskim pojmovanjem onemogočajo to veliko delo konsolidacije in notranjega miru.

Volilna preganjanja in njih poprava

Glede volilnih preganjanj in njihovih reparacij je vlada zavzela določno stališče. Politika konsolidacije razmer zahteva popolno toleranco in pomirljivost na vse strani. V tej smeri gre delo z vso voljo in hitro. Ce pa naletimo tu pa tam na gotove tehnične ovire, ne sme biti ta razlog za to, da se iskrena prizadevanja kr. vlade pri reševanju naših najvažnejših vprašanj ovirajo z raznim strankarskim obračunavanjem in ozkim gledanjem posameznikov na to najvažnejše vprašanje našega notranjepolitičnega življenja. Radi tega repariranja volilnih preganjanj ni treba smatrati za neke vrste zadoščenje ali zadovoljitev, ki naj bi jih bila deležna nasprotna stran, pač pa kot iskreno težnjo vlade, da se v

pomirljivem ozračju začno reševati ona državna vprašanja, katerim je ta dom in vsa naša javnost priznala prvovrstno, da ne rečemo usodepolno važnost.

Notranje ministrstvo kot najvažnejši organ vlade na področju njene notranje politike se bo s skrajnimi napori zavzelo za rešitev teh notranjih vprašanj ter se zavzelo, da bodo pravično, pravilno in hitro rešena v duhu deklaracije kr. vlade in sporazumno z resničnimi zastopniki vseh članov naše državne skupnosti. Iz teh razlogov, prosim narodno skupščino, da proračunski predlog za notranje ministrstvo sprejme v takšni obliki, kot je bil predložen.

Dr. Maček toži dr. Stojadinovića

Casopisje poroča, da je dr. Vladko Maček vložil pri ljubljanskem okrožnem sodišču tožbo zoper dr. Milana Stojadinovića, zaradi njegovega volilnega govora v ljubljanskem »Unionu«, kjer je zapretil državnim uslužbencem, da ne morejo ostati v državni službi tisti, ki bi volili dr. Mačka.

Finančni zakon

V finančnem zakonu se letos nahaja več zelo pomembnih in nekaj značilnih pooblastil vladi in posameznim ministrom.

Prosvečno ministrstvo

Med pooblastili ministra pravde se nahaja določba, za prenos premoženja verskega zaklada, ki je sedaj državna imovina, v last in upravo katoliške cerkve. V verski zaklad spada graščina in veleposestvo v Kostanjevici in veliki gozdni kompleksi na Gorenjskem.

Drugi zelo značilen je amandan, ki glasi takole:

»Sodniku je prepovedana sleherna uporaba oblasti ali položaja v strankarske svrhe, kakršnekoli vplivanje iz strankarskih razlogov ali v strankarske svrhe bodisi na podrejene uslužbence, bodisi na ostale državne uslužbence, bodisi na državljane obče.«

Ukine se delni celibat za učiteljice.

Zvezi fantovskih odsekov je dovoljeno delovanje na srednjih šolah.

Kaj se godi po svetu

Med Italijo in Francijo

Je še nedavno kazalo, da je vojna skoraj nezogibna. Zadnji čas pa je podoba, da bo spor odstranjen na miren način in bodo vprašanja — vsaj za zdaj — rešena za zeleno mizo.

Pri tem ima brez dvoma veliko zaslug Amerika, to se pravi Zedinjene države in njih predsednik Roosevelt. Odkar se je on kot suveren ene najmočnejših svetovnih velesil nedvoumno in odločno zavzel za demokracijo ter povedal, da hoče svoje izjave podkrepiti tudi z dejanji, je napetost v močno naelektrenem evropskem ozračju precej popustila. Angleška in francoska diplomacija sta si po hudih lanskoletnih porazih nekoliko opomogli. Končno bo menda le povsod prodrlo spoznanje, da zaradi ideoloških sporov ne kaže pehati vsega sveta v novo klanje, ki bi vsekakor bilo bolj grozno in bolj krvavo mimo vseh, kar jih doslej pozna zgodovina.

Razumljivo je, da je vzrokov za to spoznanje več. Iberski polotok bo vsekakor plačal nekaj dragocene kupnine zanj. Do pomirjenja je verjetno v znatni meri pripomogel tudi dvom o izidu morebitne nove svetovne vojne. Francija in Anglija sta začeli silovito pospeševati svoje oboroževanje. Enako, če ne še bolj, tudi Zedinjene države. Da mora taka tekma spraviti vse narode, zlasti take, ki nimajo doma dovolj surovin, končno v obupen položaj, je vsakomur jasno. Prav strah pred takim položajem končno

Kmetijski minister

je dobil pooblastilo, da spremeni in izpopolni uredbo v likvidaciji kmetijskih dolgov.

Gradbeni minister

Za državne ceste so proglašene Krška vas—Krško—Zidani most—Celje. Murska Sobota—Maribor—Dravograd. Ljubljana—Jelenje—Sušak in Kranj—Jezerško—državna meja.

Ugledna Elsbacherjeva tvrdka v Laškem je nedavno obhajala 75letnico svojega obstoja. Kakor njen ustanovitelj, tako je tudi sedanji šef z vse Elsbacherjevo obitelji vzor resnične narodne zavednosti, dela in požrtvovalnosti.

Ministrski svet

je dobil pooblastilo za spremembo političnih zakonov po zaslišanju posebnih odborov narodnega predstavnštva.

Zborovanja

Jug. nac. stranke so se vršila pretekli teden v Krškem, Ribnici, Črni in Račah. Govorili so Ivan Pucelj, dr. Kramer in Milan Mravlje.

narekuje državnikom zmernost. Končno pa tudi izid zadnje svetovne vojne potrjuje, da moderno orožje ne more ustvariti niti premagaacev niti zmagovalcev.

Italijanske zahteve

proti Franciji označuje angleški tisk za zmerne. Po nemških poročilih obsegajo v glavnem tri točke: 1. Znižanje prevoznih tarif skozi Sueški prekop. 2. Italija naj dobi v Džibutiju svobodno luko in večjo udeležbo pri železnici iz Džibutija v Addis Abebo. 3. V Tuniziji naj dobe Italijani enake pravice kakor Francozi. Italija pa ne namerava Tunizije priključiti sebi.

Po vsem tem, tako sklepajo nekateri vodilni angleški listi, ni nevarnosti, da bi se italijansko-francoski spor razvnel v kaj hujšega, ampak je pričakovati v najkrajšem času neposrednih pogajanj med obema vladama.

Španske homatije

še niso popolnoma končane. Dasi sta Anglija in Francija uradno priznali generala Franca in njegovo vlado, mu Anglija ne priznava pravice blokiranja republikanske obale.

Položaj je toliko bolj zamotan razkroj v vrstah samih republikancev. Komunisti so namreč v Madridu začeli z oboroženo vstajo, ki jo mora general Miaja krotiti z oboženo silo. Bržkone bo prav ta nerodna komunistična poteza zadala republikanskemu odporu zadnji sunek.

Smrt predsednika romunske vlade

V Cannesu na francoski rivieri, kamor se je bil odšel zdraviti, je 6. t. m. umrl patriarh Miron Cristea, predsednik romunske vlade. Med vožnjo se je bil prehladil in je na cilju podlegel pljučnici.

Visoki dostojanstvenik je bil sin kmetijskih staršev iz Toplice Romane na Sedmograškem. VBudimpešti je promoviral l. 1895. za doktorja

filozofije, v Cernovicah pa pozneje še za doktorja bogoslovja.

Ze na univerzi se je zavzemal za narodne pravice sedmograških Romunov.

Leta 1909. je postal mitropolitski kancelar in še istega leta episkop (nadškof) v Caransebeču. Kmalu nato je ustanovil list »Lumina«, ki je širil kulturo in narodno zavest med Romuni. Kot karansebeški episkop je 1. decembra 1918. v Alba Juliji prečital deklaracijo o priključitvi Sedmograške Romuniji in jo na čelu posebne delegacije izročil romunskemu kralju Ferdinandu I. v Bukarešti.

Kasneje je bil imenovan za prvega mitropolita in je kot tak pokazal izredno delavnost. Ustanovil je novo teološko fakulteto, pet novih episkopij in več semenišč. V sporazumu s carigrajskim patriarhom je reformiral julijanski koledar, l. 1925. pa je bil izvoljen za patriarha romunske pravoslavne cerkve.

Po smrti kralja Ferdinanda je postal 20. julija 1927. član novoustanovljenega regentskega sveta, ki je bil po povratku kralja Karla II. razpuščen. Po padcu Gogove vlade je lani februarja sestavil novo vlado in prevzel nje predsedstvo.

Kasneje je podal ostavko, češ da je njegova vlada svojo nalogo izvršila. Na kraljevo prošnjo pa je kljub temu še dalje ostal na čelu vlade, ki je bila zadnji čas večkrat preosnovana.

Pokojni patriarh in predsednik vlade je bil mož širokega političnega obzorja in v vsakem pogledu močna osebnost. V sedanjih težkih in nemirnih časih ga bo romunski narod vsekakor zelo pogrešal.

Za novega predsednika vlade je bil imenovan dosedanji notranji minister Calinescu.

Vesoljni cerkveni zbor

Kakor poročajo, namerava papež Pij XII. sklicati vesoljni cerkveni zbor (koncil). Nanj bodo povabljeni vsi kardinali, nadškofi in škofi z vsega sveta, na sporedu pa bodo najbolj pereča mednarodna vprašanja, ki se tičejo tudi katoliške cerkve. Prihodnji mesec se bo sestal tajni konsistorij, ki bo sklical ekumenski koncil, katerega ni bilo že od l. 1870.

Nas pa prav posebej zanimajo te dni na Češko-Slovaškem

usodni pretresljaji, o katerih načelno poročamo v posebnem članku. Slovaki so pri pogajanjih s Čehi stavili precej nemogočih zahtev, med drugimi tudi to, da naj Slovaki služijo v vojski izključno samo na slovaških tleh. Ekstremni elementi so začeli hkratu propagirati odcepitev Slovaške in so hkratu paktirali — z Nemci.

Prišlo je do prerivanj in hudih demonstracij, kjer so zaslepljene množice klicale: »Ven s Čehi!« Hkratu so vzklikale slovaško-nemškemu prijateljstvu. Voditelj Nemcev dr. Karmain je pozdravil slovaške demonstrante in jih bodril, naj zaupajo vase, ker se češka nadoblast nad Slovaki ne bo nikoli več ponovila.

Osrednja vlada je morala spričo takih dogodkov proglasiti nad Bratislavo obsedno stanje. Cela vrsta listov je bila zaplenjena, vodja Hlinkove garde pa je izdal proglas, v katerem pravi, da se bodo Slovaki proti samovolji Prage uprli in se z ramo ob rami skupaj z Nemci borili — proti Čehom.

Nemčija

seveda posveča tem dogodkom vso pozornost. Po nekaterih poročilih se je sestel pred kratkim na zahtevo samega Hitlerja na posvet tajni svet, kjer so razpravljali o dogodkih na Slovaškem. Sklepi seveda niso znani, ker uradni krogi molče. Zanimivo in značilno pa je, da tisk in nemški radio neprikrito simpatizirata s Slovaki.

Novi minister v španski republikanski vladi generala Miaje Casado, je nedavno odpotoval v Burgos zaradi pogajanj za premirje s predstavniki generala Franca.

Premestitev prof. Tischlerja

Profesor dr. Tischler, o katerem na drugem kraju poročamo, da je bil v Beljaku odpuščen iz državne službe, je prejel od nemškega notranjega in kulturnega ministra dekret, s katerim je dodeljen na službo v območju deželnega šolskega sveta na Predarlskem.

Zastopnikom koroških Slovencev je bilo v Celovcu nedavno povedano — kakor poroča »Koroški Slovenec«, da se je izvršila ta premestitev po službeni potrebi.

Rusija in mir

Na nedavnem kongresu izvršnega odbora komunistične stranke v Rusiji je Stalin v svojem govoru takole označil cilje ruske zunanje politike:

1. Ruska politika je miroljubna in se izogiba slehernemu večanju mednarodnih napačnosti; 2. Rusija odklanja poskuse nekaterih držav, da bi se zapletla v vojno s komurkoli in bo vsa taka prizadevanja onemogočila; 3. Rusija bo zgradila svojo obrambno silo v kar največji meri

in bo posvetila vso pozornost svoji vojski in državni obrambi sploh; 4. Rusija želi sodelovati z vsemi državami, ki so za mirno sodelovanje.

To pač ne diši nič po vojni in krvi!

Predsednik odstavljene slovaške vlade msgr. Tiso je po najnovjših poročilih z letalom pohitel v Berlin, da bi pridobil Nemčijo za svojo borbo proti Čehom. Kakor se glase zadnje vesti, je ta pot v resnici rodila judoževski uspeh in je pričakovati v kratkem nadaljnih dejanj češko-slovaške tragedije, edinstvenega primera v evropski politični zgodovini.

Kmetijski dolgovi

Ze dalj časa se vleče spor med Privilegirano agrarno banko, ki je prevzela vse kmetijske dolgove, in domala vsemi drugimi denarnimi zavodi zaradi nekaterih vprašanj, kar seveda močno ovira samo likvidacijo dolgov.

Da bi se vsa sporna vprašanja izravnala, so pred nedavnim organizacije zasebnih denarnih zavodov na posebnem sestanku v Beogradu izdelale posebne predloge za likvidacijo vseh sporov okrog vprašanja kmetijskih dolgov.

Zopet slinavka in parkljevka

Ker se je slinavka in parkljevka pojavila ponovno v ljubljanskem srezu, v občinah Vrhniki, St. Joštu, Horjulu in Dobrovi, je do preklica za srez ljubljanski prepovedano izdajanje živinskih potnih tistov za parkljarje, dalje sejni za parkljarje in gonitev parkljarjev peš po javnih potih, na kar se posebno opozarjajo trgovci z živino, mesarji in živinorejci.

Nemške zahteve

Po angleških vesteh sedaj zahtevajo Nemci od Češko-Slovaške poleg vsega drugega še tole:

1. ostavko ministra Syrovega, ki da Nemcem ni naklonjen, potem ostavko ministrov, ki niso čisti Arijci ali so svobodni zidarji;
2. ukinitve sestava dveh strank v korist eni češko-slovaški vladni stranki;
3. zmanjšanje češko-slovaške vojske na 30.000 mož;
4. odkup čeških kron, ki so ostale na sudetskem področju, za zlato Nemčiji;
5. organizacijo posebnih sodišč za češko-slovaške Nemce.

O bližnjem vzhodu

poročajo angleški listi, da je Rusija obvestila Poljsko in Romunijo, da jima bodo na razpolago vsi njeni pomožni viri, ako bi bili ti dve državi napadeni na zapadnih mejah.

Ta ponudba se nanaša zlasti na živila, surovine, municijo in orožje. Angleški tisk sklepa, da je bilo vse to določeno že v okviru poljsko-ruske trgovinske pogodbe, ki je torej po njegovem mnenju veljala čisto določenim političnim namenom.

Kaj pravijo?

Značilno je, kar na naslov ljubljanskega »Slovenskega doma« piše o vzdušju v Celju zadnja »Nova doba«, kjer stoji med drugim tudi tole:

»Nekje v Savinjski dolini so bile pred leti na vrtu nekega posestnika nameščene tablice z napisi »Govori tiho, da sosed ne čuje, ker on prisluškuje!« Te tablice so verjetno z lepega senčnatega vrta že izginile. Kazalo bi jih nemara naročiti v Celju in jih na izvestnem mestu pritrditi v opomin in trajno svarilo, kakor pred »hudim psom«, ki laja in grize.«

Zadnja »Delavska politika« objavlja tele tehtne misli o programu in avtoriteti:

»Vsako zdravo gibanje mora imeti načela ali program. Za načeli pride avtoriteta in disciplina onih, ki so pristaši določenih načel.

Ce sloni avtoriteta na načelih, seveda zavestnih množic, je avtoriteta neporušljiva: če pa sloni na osebah in se zbirajo okoli teh nezavedne množice, je avtoriteta nestalna, negotova in nezanesljiva.

Kdo more vedeti, kakšen duh zaveje jutri med njimi, če niso z globino svoje duše, svojega razuma pri stvari?«

Pravilno pravi zadnja mariborska »Edinost«:

»Do rešitve hrvatskega vprašanja in vseh vprašanj, ki se tičejo sožitja jugoslovanskih narodov, lahko pride samo takrat, ko homo slišali iz časopisov in parlamenta nepotvorjeno in neizsiljeno voljo vsega ljudstva, vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.«

Zadnji »Trgovski list« priobčuje tehten članek o tem, da po sedanjih metodah ne gre več naprej. Clankar med drugim izvaja:

»Ne sme biti proračunska razprava le lepa prilika za popularne govore, ker so shodi za takšne namene mnogo bolj prikladni. Proračunska razprava bi morala biti stvarna razprava gospodarskih ljudi, ki sklepajo o velikem državnem gospodarstvu, ki skrbe, da bo vsaka postavka tega velikega gospodarstva pravilno navedena, a da se bo tudi pravilno izkoristila. Bolj realen odnos do proračuna bi morala najti skupščina, kakor pa ga ima danes in potem bo tudi njeno delo bolj realno, s tem pa tudi bolj uspešno.

Pomisliti je vendar treba, da vse prebivalstvo pritiska težko davčno breme in da vse pričakuje nekega olajšanja, čeprav bi bilo to še tako malenkostno. Mnogi bi bili celo zadovoljni s tem, če bi davčno breme ostalo tudi isto, samo da bi videli, da se denar, zbran od davkoplačevalcev, res kar najbolje uporablja. Ta zahteva pač ni pretirana, saj bi moralo biti samo po sebi razumljivo, da se tako res godi. Toda ugotavljanja, ki smo jih slišali baš v proračunski razpravi, te vere ne potrjujejo.«

Kakšen je svetovni mir?

Zadnjih 20 let po svetovni vojni imenujemo mirno dobo. Ako si ti dve desetletji pogledamo malo bliže, spoznamo, da je bil ves ta mir v bistvu prav za prav močno krvav.

Samo na »debelo« računano — so pogoltile vojne v 20 letni dobi miru dobrih 5 milijonov ljudi. V vojni med Paragvajem in Bolivijo (v Južni Ameriki) je padlo 100 tisoč ljudi. V abesinski vojni je bilo 55 tisoč, v španski državljanski vojni nad poldrugi milijon mrtvih. Približno enako število ljudi je doslej padlo v japonsko-kitajski vojni.

Ce k številu teh prištejemo še žrtve onih, ki jih je vojna furija pokosila zunaj bojišč, znaša število vseh vojni žrtev v dobi dvajsetletnega »miru« dobrih pet milijonov človeških življenj. Ob teh podatkih presune človeka groza ob misli, kakšno bi bilo število človeških žrtev šele v primeru nove svetovne vojne!

Kmetška mladina

Grahovo

Zopet je tukajšnje »Društvo kmetških fantov in deklet« dostojno proslavilo svoj letni praznik in obnem 5 letnico obstoja, ter dokazalo, da še živi kljub vsem oviram, ki so se mu postavljale na pot.

V nedeljo, dne 5. marca ob 3. uri popoldne se je vršil 5. redni občni zbor ob veliki udeležbi članstva in naših prijateljev.

Izvoljen je bil naslednji odbor: Predsednik tov. France Gornik; podpredsednik tov. France Kraje; tajnik Jakob Silc; namestnik tov. Polde Gornik; blagajnik tov. Ivan Mavko.

Novi odbor nam je garancija, da bo društvo v bodoče še uspešneje delovalo v blagor skupnosti.

Vesetje je bilo poslušati same kmetške fante in dekleta, kako so samozavestno podajali svoja poročila kot načelniki raznih odsekov.

Nad vse zanimivi in pomembni pa so bili razni predlogi članov, zlasti pa naslednja soglasno sprejeta resolucija:

»Društvo kmetških fantov in deklet« Grahovo, na svojem 5. rednem občnem zboru, dne 5. marca leta 1939., kar najodločneje odvrča in obsoja vse očitke in obrekovanja, tičoča se naše organizacije, ki jih zadnje čase trosijo okrog nam nasprotni elementi, katerih namen je prikazati pred javnostjo našo organizacijo kot brezversko ali celo protiversko, in tako škodljivo kmetškemu življu.

Poudarjamo pa: Naša organizacija je kulturno-prosvetna, njena naloga je vzgojiti kmetško-delavskega človeka do najvišje stopnje duševnega razvoja, da si bo znal krojiti svojo usodo sam.

Ig

Pri nas smo tudi na prosvetnem polju začeli novo gibanje; kmetška mladina vstaja in hoče s krepko in trdno voljo ustvariti novo in boljše življenje sebi in svojim potomcem. Društvo kmetških fantov in deklet je povabilo zvezinega tajnika tov. Ivana Nemca, ki nam je v globokih in v srce segajočih besedah obrazložil pomen kmetško-mladinske ideje in združnega delovanja našega naraščaja. Na članskem sestanku je bilo sklenjeno, da priredi društvo za svoje člane izlet na Šmarno goro. Pripravlja se tudi ustanovitev ženskega odseka, odslej se bodo vršili redni debatni večeri.

Veliki Obrež pri Dobovi

Zadnje nedeljo 5. marca t. l. smo imeli pri nas 5. redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet. Vršil se je v dvorani »Gasilskega doma« ob prav lepi udeležbi naše mladine. Saj je bilo navzočih 36 članov in članic. Občni zbor je vodil predsednik tov. Pavlič, ki je pozdravil vse navzoče in podal poročilo o delovanju društva v pretečenem letu. Tajnik tov. Zajc je podal tajniško poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da smo imeli pretečeno leto šest odborovih sej in šest sestankov. Druge prireditve pa so nam bile iz raznih razlogov onemogočene. Iz poročil ostalih funkcionarjev je bilo razvidno, da je naša organizacija pri nas ukorinjena in da je sistematično nasprotovanje naših nasprotnikov ni moglo izpodkopati. Pri volitvah so bili izvoljeni v odbor sledeči tovariši in tovarišice:

Tone Pavlič, predsednik; Režika Kežman, podpredsednica; Jože Šavrič, tajnik; Jože Deržič, blagajnik. Odborniki: Jože Zupančič, Pepca Ogorevc, Ivan Deržič, Pepca Skvara. Nadzornika: Tone Polovič in Yericca Deržič.

Nadalje smo razpravljali o delu v prihodnjem letu in sklenili, da bo društvo priredilo tekmo koscev, po možnosti pa tudi tekmo žanjic v enem izmed sosednih krajev. Tudi za naše glasilo »Grudo« bomo nabirali nove naročnike, da v tem oziru ne bomo na zadnjem mestu. Zavedamo se svoje odgovornosti, zato gremo krepko na delo!

Ponikva

V nedeljo, dne 5. marca 1939 je imelo naše Društvo kmetških fantov in deklet svoj redni občni zbor, ki je pokazal, da v Ponikvi postoji krepka in zavedna kmetška mladina. Pri volitvah je bil izvoljen sledeči novi odbor: predsednik Zdolšek Juro; podpredsednik Zdolšek Marica; tajnik Podgoršek Franjo; blagajnik Korže Anica; knjižničar Podgoršek Tilika; odborniki: Rataje Nežka, Fidar Alojzij, Zidanšek Martin, Anica Mlakar, Ivan Andrinek, Jakob Slomšek. Revizorja sta: Zdolšek Anton, Stanič Franc. Načelnik propagandnega odseka je tov. Podgoršek Franc; delegata sta: Juro Zdolšek in Korže Anica.

Načelnica ženskega odseka je tov. Pilpaher Tilika; podnačelnica Lah Micika in tajnica Zdolšek Mara.

Pred zaključkom občnega zbora je zvezin tajnik tov. Ivan Nemeč predaval o nalogah kmetške mladine za povzdigo svojega rodu in naroda. Predavateljve besede so vsem globoko segle, ker je pač prišla misel iz srca in šla v srca. Pri nas korakamo krepko naprej!

Celje

Celjsko okrožje kmetških fantov in deklet je v nedeljo, dne 5. marca 1939 priredilo enodnevni prosvetno-organizatoričen tečaj, na katerem so predavali tov. Ivan Kronovšek, zvezin predsednik, tajnik Ivan Nemeč, Aleksander Turnšek, tajnik celjskega okrožja in končno je še pri debati spregovoril nekaj o praktičnem življenju tovariš Franjo Mastnak.

Tov. Kronovšek je predaval o ideji in o nalogah ideje; pozitivnih in negativnih idejah; kako ideja vzgaja in ustvarja največje vrednote naroda. Važnost kmetške ideje.

Tov. Nemeč je imel temo o združništvu. Naštel je poljudno napake preteklosti in navedel primere združnega ustvarjanja v sedanosti in bližnji bodočnosti. Številke o razvoju združni-

štva so poslušalce naravnost presenetile! Kako treba ustvarjati novo združno armado, pa so nadaljnje besede pojasnile in vzpodbudile članstvo k novemu delu.

Tov. Aleksander Turnšek je v zanimivih besedah obrazložil pomen organizacije, vodstvo in organizacijo društev; način in smisel za ustvarjanje Društva kmetških fantov in deklet.

Sv. Peter na Medvedjem selu

V nedeljo, dne 19. marca se vrši v šoli pri Sv. Petru na Medvedovem selu letni redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet.

Agilnost, katero je pokazalo društvo v preteklem letu pod spretnim vodstvom predsednika Turnšek Jurija, kljub vsem težkim zaprekam in težavam, je dokaz, kaj zmore mladina, ki je v nesebičnem delu utrjena in požrtvovalna.

Brez vsake pomoči so naši fantje s pomočjo deklet v teku zadnjega časa napravili popolnoma novo scenacijo za svoj že v vsem kraju znan oder ter se pri tem ni ustrašilo truda in stroškov, da bo prireditve »Desetega brata«, ki bo v nedeljo, dne 19. marca t. l. v šoli, dobro uspela, na katero prireditev vabimo vse prijatelje.

Društvo skuša v bolj zapuščeni in od sveta oddaljeni občini kot edino aktivno, nuditi poleg užitka tudi primerno izobrazbo, katero tako nujno potrebujemo. Z veseljem ugotavljamo, da je obisk pri vseh naših prireditvah izredno razveseljiv ter smo prepričani, da bo to tudi v bodoče. V kratkem bomo o našem delu poročali.

Št. Vid nad Ljubljano

Naše Društvo kmetških fantov in deklet uprizori v nedeljo dne 19. marca 1939 o poli osmih zvečer pri Kratkyju v Št. Vidu veliko zgodovinsko igro v 4 dejanjih in 6 slikah »Carski sel«.

Tovarišice! Tovariši! Prijatelji našega pokreta! Gotovo ste čitali knjigo »Carski sel« in morda gledali istoimenski film. Največ užitka gledalcu pa nudi to zgodovinsko delo zdramatizirano. Zato izkoristite priliko in posetite igro.

Tajnica.

Iz zveze

Nekatera društva še vedno niso poslala minimalnih načrtov. Storite nemudoma svojo dolžnost, da bo delo normalno napredovalo.

Dopisi

Ljutomer

Na kvaterni torek, 28. februarja, se je vršil običajni vinski sejem in vinska razstava v Ljutomeru, ki se je krasno obnesel. Ob 9. uri je bila otvoritev razstave, kateri so prisostvovali zastopniki naših oblasti, mnogo naših strokovnjakov, vinogradnikov, kupcev in gostov. Po otvoritvi razstave se je vršilo zborovanje vinogradnikov, na katerem so se obdelala temeljito najvažnejša in najbolj pereča vprašanja za obstoj vinoreje. Obravnavale so se minimalne mezde viničarjev, možnost izvoza našega vina v druge države, poraba vina v naši državi, osnivanje združne vinske kleti v Ljutomeru, dobava cenejše galice na podlagi carine prostega uvoza iz drugih držav, o obnovi vinogradov s pomočjo brezobrestnega posojila, ki naj bo laže dosegljivo in o bodoči akciji za prodajo svežega grozdja. Kot najvažnejša zadeva je stala v ospredju zahteva po združni kleti.

Na vinskem sejmu pa je ves čas od otvoritve do zaključka množica obiskovalcev poskušala izredno dobre vzorce vin, ki jih je bilo nad 200 na izbiro. Splošna sodba je bila, da tako dobrih vin v taki množini še tudi v Ljutomeru ni bilo.

Prodalo se je do 600 hl vina po ceni 5 do

7 din. Kupci so bili le domači trgovci in gostilničarji iz Slovenije, ki so nakupovali vino za potrebo domačega konsuma. Za lepi uspeh smo hvaležni vsem, ki so pripomogli kakor koli tej prireditvi.

Želimlje

V nedeljo, dne 5. marca se je vršil v Želimljah dobro obiskan občni zbor občinske organizacije JNS. Izvoljen je bil sledeči odbor:

Ivan Paznar, predsednik; Giovanni Ivan, tajnik; Šteblaj Alojzij, blagajnik. Odbornika pa: Nučič Fr., Štembal Miha, Skulj Rudolf, Buxovec Fr., Kikelj Andrej in Jaklič Anton ml.

Vasi Golo in Skrilje za enkrat niso imenovale svojih zastopnikov, ker še ni odločeno, da li se priklopita občinski organizaciji JNS v Želimljah, ali obdržita lastno krajevno organizacijo.

Politično poročilo je podal član banovinskega predsedstva g. Koman Albin ter žel za svoja izvajanja vsestransko odobravanje.

Jožefov sejem na Igu

V ponedeljek, dne 20. marca 1939 se vrši na Igu redni letni živinski in kramarski sejem. Na tem sejmu je posebno živahna kupčija za mlade prašičke. Kupci vabljeni. Ta dan vozi iz Ljubljane na Ig tudi avtobus izpred Mestnega doma ob 6. uri 40 minut.

Uprava občine Ig.

Mlatič

Početje slovaške garde patra Hlinka in župnika Tise

»Slovenec« od pretekle nedelje poroča o delovanju Hlinkove garde tole:

Načelnik političnega štaba Hlinkove garde Murgas je izdal proglas, v katerem med drugim pravi: »Slovaki, združite se s svojimi nemškimi tovariši iz nacionalno-socialistične stranke, da boste lahko ščitili Slovake proti vladi in češkim osvajačem. Živelo nemško-slovaško sodelovanje. Na naši strani sta dr. Tiso in Durčanski, ki nista izdala narodale«

Za časa manifestacij je masa večkrat pela Horst Weselovo narodno-socialistično himno. Po govoru, ki ga je imel voditelj Nemcev Karmasin, je bila izobešena na poslopju nemške stranke zastava s kljukastim križem.

Sej nemške patriotične propagande na Slovaškem prof. Hauskhert je izjavil, da se nemški narodni manjšini na Slovaškem ni ničesar bati, ker za njo stoji velika Nemčija. V primeru potrebe bo nemška stranka sklicala Nemce, za zdaj pa naj se ne vznemirjajo.

Iz naših krajev

× V ZAGREBU je v nedeljo obhajal 70-letnico rojstva naš ugledni rojak, stolni kanonik msgr. Janko Barle, doma iz Budanj pri Vipavi. Spoštovanemu duhovniku, uglednemu zgodovinarju in narodopiscu ter značajnemu pošteniaku tudi mi ob pomembnem življenjskem jubileju iskreno častitamo z željo, da bi ostal še dolgo čil in čvrst v ponos naroda, iz katerega je izšel!

× V Ajdovcu pri Žužemberku je posestnik Jazbinšek usmrtil svojo taščo, Marijo Koželjevo, da bi mu ne bilo več treba dajati preužitka. Odmaknil je visoko lestvo, na kateri je stala njegova 60letna tašča, da je starka padla, si razbila lobanjo in zaradi poškodb izdihnila. Pohlepna zeta so na podlagi ljudskih govoric, ki so se izkazale za resnične, aretirali in se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

Zakladi slovanske zemlje

Videti je bilo, da se delavec kljub temu zaveda, zakaj gre. Kakor hitro sem malo odjenjal, je delavec takoj popustil stroj in nejevoljen odšel proti izhodu. Naglo sem stopil za njim, ga na stopnicah dohitel in ga brez besede zgrabil za robove zavihanih hlač. Potegnil sem ga s seboj, dvignil stroj s tal in mu ga potisnil v roke. S kretnjo rok sem ukazal, naj nadaljuje delo. Delavec se je vdal.

Nekdo je videl ta prizor, nakar so kmalu govorili o tem po rudnikih. Kasneje sem slišal, kako o tem pripetljaju pripovedujejo v daljnih krajih Rusije. Končno so sprejeli dogodivščino v rudarski priročnik kot pouk inženjerjem, kako je treba postopati z delavci in z ljudmi sodelovati.

Na Aljaski ni bilo razredne razlike med inženjerji in delavci. Ruska inženjerska tradicija pa je držala lepo oblečene inženjerje v pisarni. Nekega dne je prišla skupina 200 rudarskih akademikov v naše rudnike na prakso. Med obhodom posadov so si risali študentje posamezne stroje v zvezke. Predlagal sem jim, naj delajo v rudnikih, kjer bi se ob raznih delih lahko veliko naučili. To bi jim pozneje znatno olajšalo postopanje z delavstvom.

Akademiki so bili užaljeni in so mi osorno odvrnili, da so bodoči inženjerji, a ne delavci. Odločil sem se, da pokazem vprašanje v načelu.

KMETOVALCI! Uporabljajte za pospeševanje rasti in povečanje pridelkov sledeča gnojila:

Rudninski superfosfat
Kostni superfosfat
Fosfatno žlindro
Mešano gnojilo KAS
Kostno in apnenčevo moko

SADJARJI! Za zatiranje škodljivcev priporočamo sledeča sredstva:

Dendrin, Neodendrin,
Mixdrin, Drevosan,
Žvepleno apneno brozgo Hrastnik

ŽIVINOREJCI! Za krmljenje živine je najbolje vzeti kot primes Hrastniško klajno apno, ki se prodaja v plombiranih vrečah.

Vse natančnejše informacije se dobe pri

tovarni kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

Brzojavni naslov: Kemična Hrastnik

Medkrajevni telefon št. 2 Hrastnik

× Pri sreskem načelstvu v Kočevju bo dne 23. t. m. ustna dražba sledečih lovišč za dobo 12 let, t. j. od aprila 1939 do 31. marca 1951 ob 10.45 v sobi št. 5 lovišče I. občine (bivša občina Fara) v izmeri 2395.26 ha. Izključna cena 200, vadij 200; ob 11.10 v sobi št. 5 lovišče II. občine Fara (bivša občina Banjaloka) v izmeri (po odbitku lastnega lovišča posestnika Gorjana Jolana) 2191.95 ha. Izključna cena 300, vadij 300, ob 11.30 v sobi št. 7 lovišče bivše občine Videm (občina Videm-Dobrepolje) v izmeri 3837.486 ha. Izključna cena 450 din, vadij 450 din. Podrobni pogoji so interesentom na vpogled pri sreskem načelstvu v Kočevju v uradnih urah od 8. do 12.

× Novi znaki. Prvič po zedinjenju so dobili Hrvatje v Narodni banki dve važni mesti, a Uprava monopolov ima za ravnateljca Hrvata. Tako poroča beograjska »Samouprava«.

× Blizu Šipada sta se vrgla pod vlak narednik Zvonimir Osterman in njegova žena Matilda. Kolesje brzovlaka ju je razmesarilo do smrti. Obupanca sta bila šele 4 mesece poročena in sta se v zakonu prav dobro razumela. Baje je Osterman obupal zato, ker se je menda v službi nekaj pregrešil in je bila proti njemu uvedena preiskava.

× V Beogradu je ondan Miča Veljič zadavil svojega brata Milana, ki ga je bil pripeljal tja zaradi zdravljenja. Ko je Milan spal, mu je umobolni brat zadrnil vrstico okrog vratu in ga tako usmrtil.

× V Mariboru je nenadoma preminul dimnikarski mojster Ludvik Pucelj, vojni tovariš blagopokojnega kralja Aleksandra Zedinitelja izza dni albanske Golgote. Zadnja leta se je pri tem boreu pojavila božjast, ki je končno dovedla moža do prerane smrti. Blag mu spomin!

Poiskal sem razglase, kjer je bilo poudarjeno, da jim ne bo dovoljen vstop v rudnike, ako se bodo upirali mojim navodilom. Nekaj se jih je uprilo in so se celo pritožili na svoje fakultete.

Na srečo so oblasti potegnile z menoj. Izdale so študentom ukaz, da se ravna po mojih odlokih. Kasneje so se ti mladi ljudje čisto sporazumeli z menoj. Nekaj tednov kasneje se mi je akademska delegacija v imenu vseh tovarišev prišla zahvaliti, ker sem študentom omogočil, da si v kratkem času prakticiranja pridobe kar največ skušnje. Poleg vsega tega sem spoznal, kako so glede industrijske demokracije Rusi zaostali za Američani.

Poleg tega so sovjetski inženjerji veliko bolj zaposleni z delom po pisarnah kakor njih tovariši v zapadnih državah. V rudnikih Džuno na Aljaski, ki so največji zlati rudniki na svetu, je vse pisarniško osebje štelo pet ljudi. Tu, kjer je bila proizvodnja približno enaka kakor v omenjenih rudnikih, je delalo po pisarnah 150 ljudi! Kljub tolíkemu številu pa je pisarniško delo še vendar zastajalo. V rudnikih na Aljaski sem lahko dobil podatke, ki so mi bili potrebni, v eni sami kratki minuti, v Rusiji pa sem moral na to čakati po cele tedne.

Nekajkrat sem predlagal, naj uvedejo tak sistem, ki bi inženjerjem omogočal, da takoj prejmejo natančna poročila o rudnikih in izdatkih. Vsak inženjer ve, kako važna so ta vprašanja za uspešno kontrolo (nadzorovanje) dela in uspeha v rudnikih. Kljub temu se na moj predlog sploh

niso niti ozirali. Zdi se, da je sistem, ki vlada v ruskih rudnikih odvisen od birokracije, kakor je človek odvisen od kruha in vode.

Podatki, ki sem jih končno dobil, so mi odkrili, da je dnevna proizvodnja ruskega delavca desetkrat manjša kakor proizvodnja ameriških delavcev na Aljaski. Čeprav upoštevamo, da ruski delavci v tem delu niso izvežbani, je razlika vendar velika.

Prišel sem do spoznanja, da je pglavitni vzrok takega stanja v tem, ker delavci delajo za dnino in se natančno drže delovnih ur. Na neki seji upravnega odbora sem predlagal, naj bi upeljali delo na akord ali pa nagrade, da bi delavci dobili več veselja do dela. Moj predlog je osupnil člane odbora. Upravnik je takoj prešel na drugo temo. Nekaj inženjer, ki mi je bil prijateljsko naklonjen, mi je kasneje svetoval, naj nikoli več ne ponovim svojega predloga, ker bi se mi zavoljo tega lahko primerila kaka neprijetnost.

Kljub vsem težavam se nam je vendar posrečilo uspešno izkoristiti zlate rudnike v Kočkaru. Naš zemljiški kompleks je bil najbolj napreden. Na tisoče študentov je zaradi prakse šlo skozi naše rudnike.

V začetku leta 1929, sem sklenil da odpelem svoji dve hčerki v Ameriko v šolo. Sjerebrovskij mi je predlagal, naj v Ameriki najamem deset prvovrstnih inženjerjev za raziskovanje zlata in da nam bodo pomagali pri našem delu.

× V Zagrebu si je ondan zvečer vzel življenje nezaposleni monter Viktor Jug, star 40 let. Obesil se je v svojem stanovanju. V smrt je šel zaradi težkih gmotnih razmer.

× V Zagrebu se je smrtno ponesrečila Slovenka, 69 letna hišnica Marija Petrakova, doma iz Stanežic pri Ljubljani. Padla je po stopnicah in si pri tem tako prebila lobanjo, da je takoj obležala mrtva.

× V Novem Sadu se je v soboto pričel kongres vinogradnikov iz vse države. Na kongresu so se zbrali delegati iz vseh vinorodnih krajev, pa tudi zastopniki drugih gospodarskih panog ter zadrug in raznih društev. Napovedan je tudi prihod ministrskega predsednika in trgovinskega ministra. Kongres je zelo važen za vse naše vinarstvo, ker se bodo na njem obravnavala važna vprašanja našega vinogradništva in vinske trgovine.

× Na Hajdini pri Ptujju je požar uničil posestniku Ivanu Furku gospodarsko poslopje. Sosodnji hiši, ki sta se že vneli, so gasilci rešili.

× Na zadnji mariborski svinjski sejem so pripeljali 194 svinj, a prodali so jih 118. Cene so bile naslednje: 5 do 6 tednov stari prasci 90 do 110 din, 7 do 9 tednov stari 115 do 140 din, 3 do 4 mesece stari 200 do 280 din, 5 do 7 mesecev stari 330 do 450 din, 8 do 10 mesecev stari 470 do 510 din, 1 leto stari 730 do 980 din. Svinje so se prodajale po 6 do 8 din žive teže in po 8 do 11 din za kg mrtve teže.

× »Tetega lista« druga številka II. letnika je pravkar izšla in je s svojo pestro, zanimivo in udarno vsebino povsod vzbudila največje zanimanje. Oglejte si jo tudi vi, saj jo dobite v vsaki trafiki za din 1.50. Za din 30.— pa prejmete list lahko vse leto (od marca do konca februarja) na dom!

Mislila je, da so plenice bele...

...dokler jih ni primerjala z Radion belo bluzo!

Tako bo presenečena vsaka mati, vsaka gospodinja, če primerja svoje navadno prano perilo s perilom pranim z Radionom. Kar se z mencanjem in drgnenjem ne more doseči - odstraniti iz perila vso nesnago, - to stori Radion z lahkoto in brez truda. Pri kuhanju v raztopini Radiona se namreč tvori kisik, ki skupaj s peno mila struji skozi tkanino. Na ta način opravno in temeljito odstrani vso nesnago. Brez primere čisto, brez primere belo - to je Radion belo perilo.

Schichtov

RADION

Ni čistejše beline od Radion beline

Sodobno in korenito obrambo

proti mrčesu in golazni po polju, gospodarskih poslopih, v stanovanjih, za ljudi in živali izvedete s preparati, ki jih dobite pri tvrdki: »LYKOS« Mr. K. VOJK, ZAGREB, Draškovičeva 26, tel. 22-881

× V Celju je iz zaporov okrožnega sodišča pobegnil 25 letni šofer Rudolf Bianco, ki je bil pred letom dni zaradi tatvine obsojen na dve leti in pol težke ječe. Po prestani kazni bi bil moral še tri leta delati v prisilni delavnici. Zdaj je v zaporih v ugodnem trenutku vlomil v pazniško sobo, od tam pa je iz prvega nadstropja skočil na dvorišče, preplezal zid in ušel. Ker je jetniško obleko zamenjal za civilno, sodijo, da mu je moral kdo pomagati pri begu.

× Na progi Postojna-Ljubljana se je smrtno ponesrečil sprevodnik brzotovornega vlaka France Martinšek iz Kresnice. Med zaviranjem pri Verdu mu je spodrsnilo in je padel pod kolesje, ki mu je strlo prsni koš, da je bil takoj mrtev.

× Pri Slavenski Požegi sta skočila pod vlak 27 letni Stefan Ubrin in 18 letna hčerka železniškega kretničarja Ema Knežević. Starši so nasprotovali njuni ljubezni in zato sta obupala nad življenjem. Fantu je vlak odrezal levo nogo pod kolenom in zdrobil desno, razen tega pa ima odrezane prste na levi roki in težke poškodbe na glavi. Dekletu je odrezalo roko pod komolcem in tudi sicer ima težje poškodbe. Obžaluje pa, da ji vlak ni odrezal glave. Zdaj ležita v bolnici.

Podlistek »Sandžak do Plevlja« smo zaradi obilice gradiva morali, žal, tudi v tej številki izpustiti, kar naj nam čitatelji(-ce) blagohotno oprostite.

× Na Jesenicah je pred dnevi pobegnila 16 letna Greta Fiš. Dekle je srednje velike postave, na sebi ima modro svilenno obleko in rdeč belopisan plašč.

× V Sremski Mitrovici je 30 letna Mara Keler v četrtek zvečer ubila s sekiro svojega spečega moža Josipa. Ubila ga je zato, ker se je bala, da bi on ne ubil nje in 12 letne hčerke. Mož je bil namreč zelo nasilen in je obe večkrat pretepal.

× Iz zaporov ljubljanskega okrožnega sodišča je nedavno pobegnil 25 letni Ivan Lačič iz vrbaske banovine. Mož ima na vesti več zločinov. Nosi civilno obleko in se sedaj najbrž klati po ljubljanski okolici, ni pa izključeno, da se je vtihotopil v vlak in se odpeljal proti Skoplju, kjer je dolgo časa živel.

Sejmi

- 19. marca: v Vuhredu.
- 20. marca: v Mirni peči, na Igu, v Kočevju, Lembergu, Dravogradu, Šmarju pri Jelšah, Bogojini.
- 21. marca: v Metliki, Pernovem, Ormožu, Ptujju, pri Sv. Krištofu, v Zigarskem vrhu nad Sevnico, Dolnji Lendavi.
- 22. marca: v Celju, Ptujju, Trbovljah, Šmartno ob Paki.
- 23. marca: v Turnišču.

- 24. marca: v Vel. Mraševem, Mariboru.
- 25. marca: v Brežicah, Celju, Trbovljah, pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.

Živinski sejmi

Na zadnjem živinskem sejmu v Mariboru so veljale tele cene: Voli 3.50 do 5.50 din; biki 3.50 do 4.25, krave plemenske 3.50 do 5.50, krave za klobasarje 2 do 4, telice in mladi junčki 4.50 do 6, teleta 5 do 7 din.

„Kmeti list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inzerati po tarifi. Plemenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in teži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter, št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

reg. zadr. z neom. zavezo v Ljubljani, Tyrševa cesta 18

Nove vloge

vsak čas razpoložljive obrestuje po **4%**

Za vse vloge nudi popolno varnost. — Otvarja tekoče račune in izvršuje vse denarne posle. — Vlagajte svoje prihranke v najstarejši slovenski denarni zavod!

vloge proti odpovedi po **5%**

Od semena

zavisi kakovost in višina pridelka. Po zmernih cenah smo priskrbeli od domače selekcijske postaje

oplemenjeno

seme starega ječmena in ovsa. Ravno tako smo nakupili našim prilikam prilagojeno seme domače

detelje in lucerne,

ga očistili od predenice, nakar je preizkušeno na čistočo in kaljivost po določenih norm o kontroli semena. Ravno tako zamoremo garantirati za prvovrstnost

travnih semen in njihovih mešaníc,

ker so ta semena pred uvozom bila analizirana. Na zalogi imamo stalno tudi razna druga semena.

Cene so razvidne v posebnem ceniku, ki se na zahtevo dopošlje.

Nabava semena je

zadeva zaupanja!

Obračajte se zaradi tega pri nabavi zanesljivo na

Kmetijsko družbo

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Novi trg 3

ali na njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru, Novem mestu in Brežicah,

Šivalni stroji

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke — Rabljene stroje vzamemo v račun, isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaj!

Nova trgovina

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

Vino in sadjevec prvovrstno sortirano od 60 litrov naprej
razpošilja: Posestvo „GRIC“ pri Mariboru

EKONOM

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7
(v lastni hiši) Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umrtih gnojil (rud, superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofosfata, apnenega dušika, čilkega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo: opekarne Blovac, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Kmetski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47

Rač. poš. hran. št. 14.257

Brzoja /1: Kmetskodom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

Daje kratko-
ročna posojila

Izvršuje
ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Nove vloge
vsak čas razpoložljive obrestuje
po **4%**,
vloge proti odpovedi — **5%**
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvarja tekoče račune

T

ISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

ISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23
TELEFON ŠTEV. 25-52